

Manuál projektu ESS 2010

Školiaci materiál k projektu ESS 2010

Čo je Európska sociálna sonda?

ESS je medzinárodný výskumný projekt, cieľom ktorého je monitorovať a interpretovať postoje a názory obyvateľov európskych krajín na rozličné otázky týkajúce sa ich života.

Projekt ESS sa začal v roku 2001 a zber dát sa opakuje v dvojročnom intervale. Prvého kola, realizovaného v rokoch 2001 - 2003, sa zúčastnilo 24 krajín, ale konalo sa bez účasti Slovenska. Druhé kolo sa uskutočnilo v rokoch 2004-2005, tretie kolo v rokoch 2006-2007 a štvrté kolo 2008-2009 už aj s našou účasťou. V tomto období nás čaká realizácia 5. kola a predbežne je prihlásených 26 krajín.

Koordinátorom projektu na Slovensku je Spoločenskovedný ústav Slovenskej akadémie vied v a jeho realizátorom je GfK Slovakia, s.r.o.

Základným motívom výskumu ESS je porozumenie podstate a dôsledkom rozdielov v ekonomickej, sociálnej, kultúrnej a politickej štruktúre krajín integrujúcej sa Európy. Na základe týchto údajov možno prijať opatrenia pre efektívne riadenie prebiehajúcich sociálnych procesov tak zo strany národných, ako aj celoeurópskych orgánov a zainteresovaných inštitúcií.

Možnosť postihnúť vývojové trendy v sociálnej sfére v rámci projektu ESS je založená na splnení dvoch základných požiadaviek, ktorými sú **opakované merania** v jednotlivých krajinách a **medzikultúrne porovnanie**.

Použitá technika zberu dát, kombinácia dotazníka a interview, pozostáva zo stabilnej časti, ktorá je rovnaká pre všetky kolá výskumu a z premenlivej časti, ktorá sa vytvára pre jednotlivé kolá. Skutočnosť, že časť otázok sa v perióde 10 rokov zopakuje 5x, dáva možnosť sledovať vývinové tendencie v nasledujúcich oblastiach.

- **Sociálne postavenie jednotlivca v spoločnosti**
- **Sociálna začlenenie/vylúčenie jednotlivca do spoločnosti**
- **Médiá a komunikácia**
- **Názory na politické otázky**
- **Sociálno-politické orientácie**

- **Hodnotové orientácie**
- **Dôvera v spoločenské inštitúcie**
- **Náboženská identita**
- **Národná a etnická identita**
- **Postoje k súdnictvu a polícii**
- **Práca, rodina, ekonomická kríza**

Pokiaľ ide o požiadavku medzikultúrnych porovnaní, v rámci ESS sú formulované prísne opatrenia, aby dotazníky boli v rôznych jazykových verziách rovnocenné (nemožno meniť znenia otázok). Zároveň v každej zo zúčastnených krajín sa výskum realizuje rovnakým spôsobom, ktorý musí byť bezpodmienečne dodržaný.

PRAVIDLÁ VÝSKUMU

Kontakt s respondentom

1. V každej z vybraných domácností anketár vyberie respondenta podľa kľúča uvedeného vo výberovom rámečku. Keďže ide o reprezentatívny výber, žiaden z respondentov **nemôže byť** nahradený niekým iným (dobrovoľníkom, susedom resp. rodinným príslušníkom).
2. Anketár je povinný pokúsiť sa zastihnúť respondenta **po prvýkrát osobne, nie telefonicky**. Ak je takýto prvý pokus neúspešný, musí sa o to pokúsiť spolu aspoň 4-krát v **rozličných** časoch dňa a v intervaloch, ktoré pokryjú celé obdobie zberu dát. **Aspoň jedna z týchto návštev musí byť vo večerných hodinách a aspoň jedna cez víkend**. Stretnutie si môže dohodnúť telefonicky.
3. Kontaktovanie respondenta musí prebiehať v zmysle etických zásad.
4. O každom kontakte je anketár povinný viesť záznam v kontaktnom dotazníku.

Kontaktný dotazník

Každému respondentovi zodpovedá jeden kontaktný dotazník, ktorý je vyplňaný počas každej návštevy (aj neúspešnej), aby bolo možné monitorovať celý priebeh zberu dát.

Kontaktný dotazník je potrebné vyplniť dôsledne, aby v prípade potreby by mohol na tieto návštevy nadviazať iný anketár. **Tieto údaje sú predmetom kontroly zo strany zadávateľa.**

1. Anketár vyplní nasledujúce polia: (kompletná) adresa, identifikačné číslo respondenta, meno respondenta a telefónne číslo respondenta.
2. V časti ČÍSLO NÁVŠTEVY vyplní anketár počet návštev a svoje číslo anketára, jednotlivé návštevy môžu byť realizované rôznymi anketármi.
3. V časti ZÁZNAM O NÁVŠTEVÁCH je zaznamenávaný každý pokus o zastihnutie respondenta (dôležité sú najmä stĺpce 4.TYP NÁVŠTEVY a 5.VÝSLEDOK NÁVŠTEVY).
4. V závislosti od výsledku návštevy anketár vyplní nasledujúce časti podľa inštrukcie vpravo dole pre každú návštevu osobitne:

Ak je výsledok návštevy 1,2,6 → Chod' na N1

3,4,5,8 → Chod' na 6 = VÝSLEDOK KONTAKTU

7 → Chod' na 12 = ADRESA NEPLATNÁ

Dotazník

1. Každý anketár obdrží príslušné verzie dotazníkov, záznamy o kontakte a karty pre respondentov.
2. Vyplňanie dotazníka bude prebiehať s každým respondentom osobne, osobným rozhovorom, rozhovor sa bude konať v mieste bydliska respondenta.
3. Dotazník bude vyplňovaný nasledovným spôsobom. Anketár bude čítať z dotazníka príslušné znenia otázok, respondent bude na ne pomocou karty odpovedať a anketár ich bude zaznamenávať do dotazníka.
4. Pri každej z odpovedí je vpravo uvedená nasledujúca otázka. Ak nie je, anketár pokračuje nasledujúcou.
5. Pri niektorých otázkach, napr. B1, respondent neodpovedá pomocou karty, ale jednotlivé možnosti odpovedí mu anketár prečíta z dotazníka (PREČÍTAJ NAHLAS).

6. V dotazníku, sú aj niektoré otázky ako napr. C30, odpovede ktorých anketár vpisuje konkrétnu hodnotu.
7. Je potrebné pozorne si prečítať inštrukciu pri otázke D38 na str. 30, aby anketár v prípade potreby vedel vysvetliť respondentovi podstatu podmieneného trestu a verejnoprospešných prác.
8. Otázky F1 – F4 majú podobu tabuľky, kde budú uvedené podrobnosti o respondentovi a potom o ďalších členoch domácnosti v zostupnom poradí podľa veku (najstarší najskôr). Pre zjednodušenie môže byť užitočné pridať mená alebo iniciály každého člena domácnosti tam, kde je to naznačené. O každom členovi domácnosti je potrebné vyplniť samostatný stĺpec.
9. V dotazníku, sú aj niektoré otázky ako napr. F5 (str. 35), na ktoré respondent neodpovedá, ale kóduje ich anketár podľa predchádzajúcich odpovedí.
10. Otázka F10 str. 35 má druhú odpoveď na nasledujúcej strane 36.
11. Otázka F17a je potrebné zakódovať všetky, ktoré sa hodia. Pozor na nasledovné upresnenie v otázkach F17b, F17c a F17d.
12. V otázkach F31 uviesť odpoveď čo najkonkrétnejšie (napr. výroba topánok, nestačí výroba).
13. V otázkach F33 – F34 uviesť odpoveď čo najkonkrétnejšie (napr. nie robotník).
14. Otázky F46a je potrebné zakódovať všetky, ktoré sa hodia. Pozor na nasledovné upresnenie v otázkach F46b, F46c a F46d.
15. V otázka G18 je anglicky uvedená nasledujúca otázka – Opýtajte sa G46.
16. Časť HF sa vyplňa podľa pohlavia respondenta – muži str. 76, ženy str. 78.
17. Str. 80 (otázky IF 1 až 39) POUŽITE KARTY PODĽA ROZPISU
Pri každej otázke je uvedená karta odpovedí..
18. Otázky J1 – J14 (Otázky o rozhovore ako celku) zodpovie anketár bez respondenta (otázky J10 až J12 nie sú v dotazníku zámerne).